

hkty.fi

Helsingin Käsityö- ja Teollisuusyhdistys ry

Jäsenlehti 3 ■ 2011

**KUTSU
syys-
kokoukseen**

HAMMASTEKNIKOT
– sadasosamilleistä kiinni

Millaista on tehdä käsityönä tuote, joka tulee ihmisen suuhun jatkuvaan käyttöön? Kysyimme kolmelta yhdistyksen hammasteknikolta alan ominaispiirteistä, koulutuksesta ja tulevaisuudesta.

TEKSTI JA KUVAT
LAURA REUNANEN

HAMMASTEKNIKOT – sadasosamilleistä kiinni

Hammasteknikko valmistaa erilaisia hammasproteeseja yhteistyössä hammaslääkärin kanssa. Käytännössä lähetti saattaa kulkea hammasteknikon ja -lääkärin välillä montakin kertaa, ennen kuin asiakkaalla on halutunlainen proteesi suussa. Työt vaihtelevat yksittäisistä kruunuista aina kokonasiin purukalustoihin, mutta tilauksesta riippumatta työ vaatii äärimmäistä tarkkuutta: Ero hyvän ja huonon lopputuloksen välillä lasketaan sadasosamilleissä. – Kaikki ihmiset ja tarpeet ovat yksilöllisiä, eli kahta samanlaisesta työtä saa kyllä etsiä, Ilkka Tuominen, Hammasteknikkoseuran sekä Helsingin Käsi- ja Teollisuusyhdistyksen puheenjohtaja, naurahtaa työpajallaan.

Hammasteknikon työstä suuri osa on kompromissien tekemistä eri materiaalien ominaisuuksien suhteen. Aineiden kutistuminen ja laajeneminen aiheuttaa päänvaivaa, samoin kuin niiden puremakovuus ja muut käyttömukavuuteen

vaikuttavat tekijät. – Myös suuret lämmönvaihtelut tulee ottaa huomioon materiaalivalintoja tehtäessä. Mietitään esimerkiksi tilannetta, jossa käyttäjä tulee sisään 25 asteen pakkasesta ja ottaa ensimmäiseksi huikan kuumaa kaakaota, Ilkka Tuominen havainnollistaa.

Työ vaatii siis paljon teknistä tietämystä niin fysiikasta kuin metallurgiastakin. Myös kolmiulotteinen hahmotuskyky ja värisilmä joutuvat koetukselle, kun asiakkaan suuhun valmistetaan osaa, jonka tulee sopia ympäristöönsä mahdollisimman saumattomasti. Tärkeätä on myös syy-seuraussuhteiden tajuaminen: Jos jotakin menee vikaan, täytyy ymmärtää miksi näin kävi. Myös aikataulut ovat usein tiukkoja, ja kukin työvaihe vie kuitenkin oman aikansa. – Useimmiten hammasteknikko työstää useampaa tuotetta samanaikaisesti, ja siksi logistiikka ja järjestyksenpito on myös oma haasteensa, Anders Wollstén lisää.

Kultaa ja keramiikkaa

Alalle on tyypillistä, että työyksiköt ovat pieniä, enimmäkseen yhden tai kahden työntekijän yrityksiä. Tämän vuoksi tekijöiden osaamisen on oltava varsin kattavaa: Yhden osaajan on hallittava kaikki työvaiheet erinomaisesti. Tämä vaatii panostusta ammattitaitoon ja ajan seuraamista. Myös tekniikka kehittyy nopeasti: Kaikki haastatellut hammasteknikot kertovat alan tarvikkeiston muuttuneen merkittävästi sillä aikaa, kun he ovat olleet työelämässä. Työtavat ovat digitalisoituneet ja manuaalisuus vähentynyt. Myös materiaalit muuttuvat ja kehittyvät, ja maailmantaloudella on oma merkityksensä. – Keltakullan puremakovuus on ihanteellinen, mutta kullan hinta on noussut moninkertaiseksi lyhyessä ajassa. Siitä ovat keraamiset vaihtoehdot saaneet äkillistä lisäpuhtia tuotekehittelyyn, Ilkka Tuominen virnistää.

– Valmistuessani ajattelin, että nyt osaan

kaiken, Anders Wollstén muistelee, ja silloin minulle sanottiin, että viisi vuotta kestää oman ammattitaidon vakiinnuttaminen. Se oli totta, sillä vasta viiden vuoden työnteon jälkeen saatoin todella seistä omien töideni takana. Niin kauan kestää ammatillisen itsetunnon rakentuminen. Oppiminen puolestaan ei lopu koskaan, ja se tekee hammasteknikon työstä palkitsevaa ja motivoivaa.

Kenttä ja koulu

Hammasteknikkoalan korkeakoulutus alkoi kokeiluna vuonna 1998. Nykyään ala on yksi harvoista käsityöaloista, joita opetetaan korkeakoulussa. Moni työskentelevä hammasteknikko on huolissaan korkeakouluopetuksen aiheuttamista haasteista, sillä koulussa opiskellaan paljon sellaisiakin aineita, jotka eivät liity omaan alaan. – Opistoaikoina oli paljon työharjoittelua, ja oman alan käytännön opetus oli kattavampaa. Kyseessä on kuitenkin ennen kaikkea käsityöala, eikä sitä voi oppia kuin tekemällä, Aki Lindén sanoo.

– Olisikin tärkeää löytää kultainen keskitie kentän ja koulun välille. Käsityötaitojen merkitys on ensisijainen, vaikka paljon teoreettista ymmärrystä tarvitaan, Anders Wollstén muistuttaa. – Riskinä on, että korkeakouluopetus saattaa karsia hakijoita, joilla olisi erinomaiset

Keraamisen kruunun maa-
laus ja lasitteen levitys.

Vahaindeksillä tallennetaan
leukojen purentasuhte.

Kuvassa valmistuu purentakisko.

edellytykset alalle, mutta ei koulutuksen vaatimia akateemisia taitoja. – Positiivista kehitystä opetuksessa on ollut yhteiset tilat ja lisääntynyt yhteistyö yliopiston hammaslääketieteen laitoksen kanssa, Aki Lindén mainitsee.

Hammasteknikkoalan oppilaitos on ollut myös yksi suosituimmista osastoista yhdistyksen Yksilöllisen käsityön päivät –tapahtumassa

Ihmiskäsi ja ammattitaito

Taitaville tekijöille olisi vaativalla alalla kysyntää tulevaisuudessa. Hammasteknikkoalalle on ennustettu jopa 45 prosentin poistumaa, kun suuret ikäluokat jäävät

eläkkeelle. – Toisaalta digitalisoituminen saattaa kompensoida poistumaa, Anders Wollstén huomauttaa. Onpa alalla vi-
lautettu sellaista mahdollisuutta, että tulevaisuudessa hammaslääkäri pystyisi kolmiulotteisella skannerilla ja jyräjällä tekemään koko hammasteknikon työn, mutta tämä tulevaisuudenviisio ei ole kenenkään mielestä kovin todennäköinen.

– On paljon sellaisia asioita, joita hienostuneinkaan tietokone ei pysty tekemään. Ammattitaidolla varustettu ihmiskäsi ei ole koskaan korvattavissa.

Haastateltavana:

Ilkka Tuominen,
Hammaslaboratorio Ilkka Tuominen Oy
Aki Lindén,
Hammaslaboratorio Lindent Oy
Anders Wollstén,
AW Implant Oy